

- and Psychological Correction]: Textbook for Students of Higher Educational Establishments. Moscow: "Academia" Publ., 2001. 208 p.
5. Lawson K. *Leadership Development Basics (Training Basics)*. ASTD Press, 2009. 128 p.
 6. Taylor Sh, Sherman G.D., Lee J. Leadership is Associated with Lower Levels of Stress. *PNAS*. 2012. Available at: http://decisionlab.harvard.edu/_content/research/papers/Lerner_et_al_-_Leadership_Associated_with_Lower_Stress.pdf
 7. Maslach Ch., Leiter M.P. Reversing Burnout. *Stanford Social Innovation Review*. Available at: http://beta.orionsshoulders.com/Resources/articles/23_6526_Innanen%20H%3B%20Juvakka%20A%3B%20Salmela-Aro%20K%20%282009%29.pdf.
 8. Maslach Ch. Burned-out. *Human Behavior*. 1976, no. 9 (5), pp. 16-22.
 9. Nikiforov H.S. *Psihologija professional'nogo zdorov'ja* [Psychology of Professional Health]. St.Petersburg: Rech, 2006. 480 p.
 10. Petrovskii A.V., Yaroshevskii M.H. *Kratkij psihologicheskij slovar'* [Brief Psychological Dictionary]. Moscow: Politizdat, 1985. 431 p.
 11. Shynhaev S.M. Professional'nyj stress i zdorov'e menedzherov [Professional Stress and Health of Managers]. *Izvestija Rossijskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A.I. Gercena* [The News of A.I. Herzen Russian State Pedagogical University]. 2008. Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnyy-stress-i-zdorovie-menedzherov>.
 12. Shynhaev S.M. *Psihologicheskoe obespechenie professional'nogo zdorov'ja menedzherov* [Psychological Providing of Professional Health of Managers]: abstract of a thesis for obtaining the Doctor of Psychology degree: 19.00.03 "Labor Psychology, Engineering Psychology, Ergonomics" speciality. St. Petersburg, 2014. 40 p.

Надійшла (received) 30.03.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Головешко Богдан Романович (Головешко Богдан Романович, Holoveshko Bohdan) – кандидат педагогічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», асистент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами імені академіка І. Зязюна; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1810-4882>; e-mail: holoveshko@kpi.kharkov.ua

УДК 433(378.14)

С. С. ТЕЛУХА

МУЛЬТИМЕДІЯ ЯК МОДЕРНІЗАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Використання мультимедійних презентацій в системі сучасної освіти займає все більше місце та стає певною повсякденністю. Мультимедія під час викладання дисципліни «Історія України» є важливим елементом освітнього процесу, яка покликана мотивувати студентів до навчання, поліпшити сприйняття інформації, зробити навчальний процес сучасним, цікавим та продуктивним. Мультимедійні презентації створені викладачами та студентами постійно вдосконалюються та являються модернізаційним напрямком навчання та комунікації.

Ключові слова: мультимедія, інформаційні технології, історія України, презентації, освіта.

С. С. ТЕЛУХА

МУЛЬТИМЕДІЯ КАК МОДЕРНИЗАЦИОННОЕ НАПРАВЛЕНИЕ В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА «ИСТОРИЯ УКРАИНЫ»

Использование мультимедийных презентаций в системе современного образования занимает все большее место и становится определенной необходимостью. Мультимедия в процессе преподавания дисциплины «История Украины» является важным элементом образовательного процесса, которая призвана мотивировать студентов к обучению, улучшить восприятие информации, сделать учебный процесс современным, интересным и продуктивным. Мультимедийные презентации созданные преподавателями и студентами постоянно совершенствуются и являются модернизационным направлением обучения и коммуникации.

Ключевые слова: мультимедия, информационные технологии, история Украины, презентации, образование.

S. S. TELUKHA

MULTIMEDIA AS A MODERNIZATION DIRECTION IN THE COURSE OF TEACHING "HISTORY OF UKRAINE"

The use of multimedia presentations in the system of modern education takes up an increasing number of places and becomes a «daily routine». Multimedia during the teaching of the discipline "History of Ukraine" is an important element of the educational process. During lectures and seminars, using the multimedia technologies is a topical issue today. Multimedia is designed to motivate students to study, improve perceptions of information, make the learning process interesting and productive. Multimedia presentations created by lecturers and students serve as a kind of communication. They are constantly improving and being a modernization training area.

Keywords: multimedia, information technologies, history of Ukraine, presentations, education.

Вступ. Сучасне суспільство з його потребами, смаками, поглядами не можливо уявити без комп'ютерної техніки та усіляких гаджетів. Освітні технології та навчальні процеси також інтегровані до інформаційного світу та втягуються в орбіту

комп'ютеризації. Адже використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі покликано актуалізувати навчальний процес, підвищити інтерес до навчання, мотивувати навчаючих та створити більше можливостей для розвитку особистості.

© С. С. Телуха, 2018

Аналіз останніх досліджень та літератури.

Сьогодні висвітлення методології використання мультимедійних презентацій в історіографії є доволі актуальним та затребуваним. Адже цей сектор продовжує вважатися інноваційною методикою, яка продовжує розвиватися та вдосконалюватися. Мультимедію використовують в широкому спектрі дисциплін, тому методикою, проблематику та практичні навички пов'язані міждисциплінарними зв'язками та покликані до взаємодії. Так, в статті І. Белікової з викладання іноземних дисциплін, знаходимо корисну інформацію про підвищення якості навчання використовуючи мультимедію [2]. Автори М. Тукало, О. Науменко, І. Шевченко, М. Синиця звертають у своїх статтях на проблему використання інформаційних технологій в освітньому процесі та практичні моменти створення презентацій [4; 5; 8; 12; 13]. Важливість застосування мультимедійних презентацій в викладанні історії наголошують В. Ніколаєнко, Е. Шишкіна, С. Телуха, О. Тележинська [3; 11].

Мета дослідження: проаналізувати особливості використання мультимедії під час викладання курсу «Історія України», вказати на переваги застосування мультимедійних презентацій в навчальному процесі.

Методи дослідження. Під час написання даної роботи були використані загальні методи історичного дослідження: порівняльний, типологічний, аналізу, синтезу, структурно-функціональний, які дозволили проаналізувати історичний розвиток мультимедії, розкрити її особливості та застосування в викладанні історії, сформулювати практичні методи використання інформаційних технологій, тощо.

Виклад основного матеріалу. Процес технічних засобів навчання мав свою історію в сфері освіти, еволюціонувавши від діафільмів, величезних за розмірами плівкових проекторів до сучасних мультимедійних проекторів, які є не громіздкими та зручними у використанні. Необхідно вказати на той факт, що безпосередньо для навчального процесу було розроблено не дуже багато технічних пристроїв. Серед них можна назвати лише графопроектор і лінгафонний пристрій. Всі інші технічні засоби запозичені з нашого побуту.

Використання техніки сьогодні покликано передати певні людські функції комп'ютеру та навпаки. Тим самим створюючи інновацію, коли викладання перетворюється на процес, яким можна управляти, використовуючи надані технікою можливості зворотного інформаційного зв'язку. Використання мультимедії є дієвою освітянською модернізацією, яка втілюється в викладанні «Історії України». Адже історія та процес її викладання в вищій школі тісно пов'язана з використанням творчого підходу, виявлення та розвиток особистостей, творчої молоді, креативної, розумної, підготовленою до життя [12].

В пріоритеті дисципліни «Історія України» є не лише формування знань про історію своєї країни, розвиток почуттів патріотизму, самосвідомості студентів, а розвиток творчого і критичного мислення студентів, орієнтування не стільки на знання, скільки

на засвоєння ними досвіду, в тому числі досвіду самостійної роботи. Одним із засобів розвитку особистості в цьому напрямку, а також активізації пізнавальної мотивації під час викладання історії є навчально-дослідницька діяльність, яка має включати постановку творчих, дослідницьких завдань і наукове поетапне їх вирішення. Формування дослідницьких навичок під час викладання історії можливо в процесі поєднання інтерактивних, аудіовізуальних і мультимедійних технологій [1; 3; 13]

Мультимедійні презентації є сучасним модернізаційним засобом навчання та дозволяють поєднати не лише текст і графіку, але й анімацію, відео та звук [7]. Мультимедійні презентації дають можливість здійснювати віртуальну взаємодію користувача з об'єктами або процесами пізнання, які знаходять відображення на екрані.

Використання мультимедійних презентацій дозволяє створювати інформаційний та візуальний образ об'єкта дослідження. Головна мета такої інновації полягає у створенні цілісної взаємодії студента та викладача, розвитку особистості, удосконаленні форм мислення, створенні і вирішенні проблемних завдань; самостійному осмисленні історичних подій, вмінні їх аналізувати, робити власні висновки, формувати навичок критично ставитися до тих чи інших історичних подій та застосовувати набуті знання у житті. Ознайомлення студентів з новими документальними і художніми фільмами, робота з персональним комп'ютером, використання інших аудіо-візуальних засобів (діапроектор, аудіомагнітофон, слайдпроектор) дає змогу викладачеві зробити свої заняття цікавішими, насиченішими і продуктивнішими. Демонстрування відеоматеріалів викликає інтерес у студентів, у процесі їх перегляду виникає досить стійка мимовільна увага, що зумовлена яскравістю, динамічністю, розмірами, контрастністю зображення, звуковим супроводом тощо. Саме цим пояснюється міцне запам'ятовування ними окремих найяскравіших, емоційно насичених кадрів. Створюються передумови для формування чітких уявлень, свідомого та глибокого засвоєння знань [3; 4; 5; 13]

Створення навчальних презентацій на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій є одним з найефективніших методів подання та вивчення будь-якого матеріалу. Мультимедійні презентації дозволяють підійти до процесу навчання творчо, урізноманітнити способи подачі матеріалу, поєднати різні організаційні форми проведення занять з метою отримання високого результату при мінімальних витратах часу на навчання.

Використання презентацій дозволяє викладачеві зручно й ефективно візуалізувати статичну і динамічну інформацію, самостійно готувати завдання, підбирати навчальний матеріал, що відповідає змісту конкретної теми з будь-якої базової дисципліни, і з історії зокрема [1; 3]. У традиційному навчанні підготовка заняття викликає низку труднощів, які пов'язані з необхідністю демонстрації під час висвітлення тієї чи іншої проблеми статичних та

динамічних елементів. З цього приводу необхідно відзначити, що підготовані і методично продумані слайдові презентації – це найкращий вид унаочнення (карти, таблиці, схеми, фото, документи, завдання, шаблони виконання завдань).

Мультимедійні проєкції є дуже зручним засобом навчання, вони є справжнім помічником викладача та виконують такі функції у навчальному процесі:

- пробудження і зміцнення інтересу до досліджуваного матеріалу;
- ілюстрація слів викладача або студента; формулювання навчальної проблеми, пізнавального завдання;
- узагальнення навчального матеріалу, повтор і поглиблення його змісту [3].

Використовуючи мультимедійні презентації під час лекцій та семінарів, викладачі повинні дотримуватися певних правил, для того щоб їхні презентації були зрозумілими, гарно виглядали, читалися та виконували навчальні функції. Рекомендується при створенні мультимедійних презентацій враховувати таку послідовність, як мотивація, постановка навчальної мети, створення передумов до сприйняття навчального матеріалу, подача самого навчального матеріалу та його оцінка [4]. Крім того, естетичне оформлення презентації також грає не останню роль в дієвості поданого матеріалу, адже фон, тема, дизайн, кольорова гамма, шрифт, розмір тексту, доцільність розміщення зображень, мають велике значення в сприйнятті презентації на аудиторію. Сьогодні інтернет-сайти рясніють великою кількістю рекомендацій щодо оформлення мультимедійних презентацій, поради дають представники різних вікових груп, професій, статусів, іноді вони суперечать один одному, іноді мають спільне бачення, іноді радять протилежні речі. Кожен, хто пов'язує свої виступи з мультимедійними презентаціями, звичайно має свій власний вибір в її оформленні, адже це Ваше особисте бачення, Ваша творчість та її віддзеркалення. Та, все ж певним правилам слідувати необхідно: слайди презентації повинні містити тільки основні моменти доповіді; під час відбору матеріалу для зорового ряду опису моделі уникати дальніх планів і дрібних деталей; слід уникати великих текстових фрагментів; виділяти в текстах найбільш важливі моменти, використовуючи напівжирний чи курсивний шрифт; загальна кількість слайдів не повинна перевищувати 25-30 слайдів (формат лекції); не варто перенавантажувати слайди різноманітними спецефектами, інакше увага буде зосереджена саме на них, а не на інформаційному наповненні слайда; необхідно чітко розрахувати час на показ того чи іншого слайда, щоб презентація співпадала з вашим основним текстом, вона не повинна не попереджувати Ваші слова, та не бути повільною; мультимедійна презентація повинна бути відкритою для розвитку; текст мультимедійної презентації повинен мати можливість копіювання, виводу на друк [3].

Під час викладання курсу «Історія України» мультимедійні презентації використовуються не лише викладачем під час лекційних занять, їх можна

використовувати на семінарах, коли виводяться проблемні питання на екран, для контролю знань в вигляді тестів, таблиць які рекомендовано для заповнення студентами, для демонстрації карт, схем, графіків.

Важливою складовою навчального процесу під час практичних занять є активізації студентської творчої роботи в формі створення студентами презентацій, виступів, доповідей, під час захисту рефератів. Але, надаючи студентів повноваження самостійно зробити презентацію, необхідно провести з ним відповідну пояснюючу роботу щодо процесу створення та оформлення мультимедійної презентації, доцільності відео, тексту, тощо.

Створюючи мультимедійні презентації студенти, не лише отримують оцінки за цю роботу, вони розвивають свої навички, заявляють про свою індивідуальність, практикуються в ораторському мистецтві. Згідно спостереженням науковців, комп'ютер знімає такий негативний психологічний фактор, як «страх». Під час традиційних аудиторних занять різні фактори (дефекти вимови, страх припуститися помилки, невміння уголос формулювати свої думки і т.п.) не дозволяють багатьом студентам показати свої реальні знання. Залишаючись „наодинці” з дисплеєм, учень, як правило, не почуває самотності і намагається виявити максимум своїх знань [2].

Враховуючи загалом позитивні характеристики використання мультимедійних презентацій, існують певні недоліки. Перш за все, це матеріально-технічна база, яка продовжує залишатися слабкою. Враховуючи ті факти, що сучасні загальноосвітні навчальні заклади переважно забезпечені комп'ютерними класами та мультимедійними проєктами, які придбані за кошти батьків учнів, вища освіта не може сьогодні похизуватися статистикою в кожному кабінеті – мультимедійний проєктор. Висока вартість мультимедійної техніки стає головною перепоною на шляху вкорінення процесу використання мультимедії в освітній процес. Другою перепоною, можна вважати недостатньо високий рівень володіння комп'ютером викладачами, а також кількість часу, психічна складова та шкода для здоров'я, яку здійснює комп'ютер на людину під час підготовки до мультимедійних занять. Крім того, сучасний процес комп'ютеризації, інколи призводить до певної «шароварщини», коли мультимедія використовується заради мультимедії, забуваючи про головні ролі, які на неї відводяться в процесі навчання.

Висновок. Мультимедія в процесі вивчення дисципліни «Історія України» є важливим складовим елементом освітнього процесу. Подання великого об'єму матеріалу, його структурування, дизайн, використання аудіо та відео поліпшують процес навчання та допомагають викладачу. Мультимедія розширює можливості викладання, є актуальною, затребуваною сучасністю опцією. Її застосування в навчальному процесі створює певну платформу для комунікації між викладачем та студентом, між текстом та комп'ютером, між інформацією та знаннями.

Список літератури

1. Бак Я. Мультимедійні засоби навчання: можливості й реалії впровадження. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
2. Белікова І. Мультимедійні засоби навчання – запорука підвищення якості вивчення іноземних мов у ВНЗ. *Theory and methods of educational management*. № 12, 2013. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_12/3.pdf
3. *Методичні вказівки до використання мультимедійних презентацій у вивченні курсу "Історія України" / В.І.Ніколаєнко, Є.К.Шишкіна, С.С.Телуха. НТУ "ХПІ", 2014.*
4. *Мультимедійні технології в середній освіті*. URL: <http://osvita.ua/school/method/31692/>
5. Науменко О. М. *Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності*: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2010. С. 14.
6. Петрицин О. *Мультимедійне подання навчального матеріалу при підготовці майбутніх вчителів технологій*. URL: [Mir_2012_5_36.pdf](http://mir_2012_5_36.pdf)
7. Пінчук О. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технологічний аспект. *Нові технології навчання*. К., 2007. Вип. 46. С. 55–58.
8. Синиця М.О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань. *Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання*: монографія / за ред. проф. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С. 418-438.
9. Тележинська А.О. *Використання комп'ютерно-орієнтованих технологій у процесі викладання історії у ЗНЗ*. URL: [Sitimn_2013_36_14.pdf](http://sitimn_2013_36_14.pdf)
10. Телуха С.С. *Мультимедіа в викладанні курсу «Історія України»*. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2016/S19/s46.pdf>
11. Телуха С.С. *Мультимедіа як модернізація в освітньому процесі*. URL: http://kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2017/S19/tez_mic_17_IV_p31-p31.pdf
12. Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання. *Збірник наукових праць Академії педагогічних наук України*. К., 2006. С. 8.
13. Шевченко І.А. *Використання мультимедійних презентацій як сучасного засобу навчання в системі післядипломної освіти*. URL: komp_2012_1_9.pdf
3. *Metodychni vkazivky do vykorystannia multymediinykh prezentatsii u vyvchenni kursu "Istoriia Ukrainy"* [Methodical instructions for using multimedia presentations in the study of the course "History of Ukraine"] / V.I. Nikolaienko, Ye.K. Shyshkina, S.S. Telukha. NTU "KhPI", 2014.
4. *Multymediini tekhnologii v serednii osviti* [Multimedia technologies in secondary education]. Available at: <http://osvita.ua/school/method/31692/>
5. Naumenko O. M. *Deiaki aspekty pidhotovky maibutnix uchyteliv do vykorystannia zasobiv IKT v navchalnii diialnosti* [Some aspects of preparing future teachers for the use of ICT tools in learning activities]: avtoref. dys. kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv, 2010. 14 p.
6. Petrytsyn O. *Multymediine podannia navchalnoho materialu pry pidhotovtsi maibutnix vchyteliv tekhnologii* [Multimedia presentation of educational material in the preparation of future technology teachers]. Available at: [Mir_2012_5_36.pdf](http://mir_2012_5_36.pdf)
7. Pinchuk O. *Problema vyznachennia multymediia v osviti: tekhnolohichniy aspekt* [The problem of identifying multimedia in education: the technological aspect]. *Novi tekhnolohii navchannia* [New learning technologies]. Kyiv, 2007, no. 46, pp. 55–58.
8. Synytsia M.O. *Vykorystannia multymediinykh tekhnologii u navchalnomu protsesi VNZ yak zasib formuvannia pedahohichnykh znan* [Use of multimedia technologies in the educational process of higher educational institutions as a means of formation of pedagogical knowledge]. *Profesiina pedahohichna osvita: stanovlennia i rozvytok pedahohichnoho znannia* [Professional pedagogical education: formation and development of pedagogical knowledge]: monohrafiia / red. prof. O.A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014, pp. 418-438.
9. Telezhynska A.O. *Vykorystannia kompiuterno-orientovanykh tekhnologii u protsesi vykladannia istorii u ZNZ* [The use of computer-based technologies in the process of teaching history]. Available at: [Sitimn_2013_36_14.pdf](http://sitimn_2013_36_14.pdf)
10. Telukha S.S. *Multymediia v vykladanni kursu «Istoriia Ukrainy»* [Multimedia in teaching the course "History of Ukraine"]. Available at: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2016/S19/s46.pdf>
11. Telukha S.S. *Multymediia yak modernizatsiia v osvithomu protsesi* [Multimedia as a modernization in the educational process]. Available at: http://kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2017/S19/tez_mic_17_IV_p31-p31.pdf
12. Tukalo M. D. *Multymediini systemy navchannia yak novyi metodolohichniy zasib interaktyvnogo navchannia* [Multimedia learning systems as a new methodological tool for interactive learning]. *Zbirnyk naukovykh prats Akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. Kyiv, 2006, p. 8.
13. Shevchenko I.A. *Vykorystannia multymediinykh prezentatsii yak suchasnoho zasobu navchannia v systemi pislidyplomnoi osvity* [The use of multimedia presentations as a modern learning tool in the post-graduate education system]. Available at: komp_2012_1_9.pdf

References (transliterated)

1. Bak Ya. *Multymediini zasoby navchannia: mozhlyvosti u realii vprovadzhenia* [Multimedia Learning Tools: Opportunities and Implementation Realities]. Available at: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
2. Bielikova I. *Multymediini zasoby navchannia – zaporuka pidvyshchennia yakosti vyvchennia iozemnykh mov u VNZ* [Multimedia means of teaching – the key to improving the quality of studying foreign languages at universities]. *Theory and methods of*

Надійшла (received) 31.03.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Телуха Світлана Степанівна (Телуха Светлана Степановна, Telukha Svitlana Stepanivna) – кандидат історичних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри політичної історії; м. Харків, Україна; e-mail: teluha.ss@gmail.com